

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 53.

АЙДУЧКИ СВАТОВИ.

(продужено)

Овде сасвимъ изоставлямо описиванѣ айдука Янѣа, а о нѣговой заручници Власти вели пѣсникъ између о-сталогъ и ово:

Поредъ нѣ се душа губи,

Земля небомъ постае,

У вечности нит' икакво

Слађе чувство остае;

У нѣномъ се ясномъ оку

Огледаю милине,

Любкостъ юй е лица тайна

Као неба висине.

Ко ће чувству одолети?

Свой остати ко ће ту?

Ко л' кодъ таква створа неће

Изштетити память сву? —

Спрамъ месеца стала дивна.

Главу мало савила,

И братанца краемъ ризе

Умилато завила.

Онъ се узъ ню приаюбио.

Съ подигнутомъ главицомъ,

А она га нѣжно беломъ

Пригрлила ручицомъ

После овы нѣжны описиваня, и до колена заручника Янѣа, кои само о својой заручници мисли, и кои каже: да му само у одной желѣи лежи савъ светъ саранѣнъ, поставля пѣсникъ и описуе Янковогъ побратима, айдука Радована и нѣгову чету.

Майка га е мучно, горко,

Одранила преслицомъ,

Мамила му санакъ тужномъ

О Косову песмицомъ.

Мутнимъ га е мила зноемъ,

А брисала селеномъ,

Залагала горкомъ сузомъ,

И чемернимъ пеленомъ и т. д.

Усредь тога веселя, кое е было прекинуло едно страшно знаменѣ, дотрчи Гойко, братъ Янковъ, и яви Янку, да Плавидъ, игуманъ каленићкѣи, неће да га сутра вен-

ча, и да проклинѣ нѣга и айдука Радована зато, што су они негда на манастирско стадо напали. Садъ место веселя овлада брига у свима сватовима; — лено е и дуго описиванѣ оногъ положеня, у комъ су се Радованъ и Янко налазили. Они се крену, одма да иду калуђеру на освету.

Одма у другой песни наћиће читатель најживльѣи опись, кои е игда досада читао, како айдуци према месечини иду крозъ шуму и по врлетнимъ стазама.

Узъ ту гору чета с' пенѣ,

Новомъ другу шапѣ другъ,

К'о да съ ветромъ у повоѣи,

Усамљный сбори лугъ:

„Овде смо се едномъ страшно

Покрвили съ Турцима,

Радованъ е гор' за стеномъ

Быо скривенъ съ вуцима. — —

Насъ тронца ено онде,

Где се види онай трнъ,

Бусію смо уватили,

Одтудъ иде Арапъ црнъ.

Пратня му е повелика

(Алай-бегъ е море то!)

Конь, одело, што годъ видишь,

Све е златомъ осуто.

Свакъ е добро наоружанъ.

Носе арачь и сузе,

Што пролила црна рая,

Све юй Арапъ одузе.

Иде Арапъ црнъ и страшанъ,

Месечина као садъ,

Поредъ нѣга васъ у злату

Вришти, дува, коньницъ младъ.

Жеравастъ е вратъ савіо,

Сяйнимъ сева очима,

Густу нару на носѣ пушта,

Танкимъ стриже ушима.

Главома баца белу пену,

Кадшто зазре поплашенъ

Господаръ га рукомъ плѣска,

Савъ е зноемъ поввашенъ.

Садъ запева изъ светъ грла:

„Аманъ, аманъ!“ ори с' гласъ,

А ко' еза (юнак' море!)

У буси снађе насъ.

У томъ страу, низъ цевъ дугу

Сады га съ окомъ саставимъ,

Плану — паде конь и Арапъ —

Я пуцанъ наставимъ. — —

Што се та чета ближе прикучуе манастиру, тимъ веѣма ежи се одъ стра' кожа читателю. Мртваци око манастира почино изъ својй гробова устаяти, и цело то кратко описаніе свега оногъ, што се сбыва, предвазвѣштава неку страовитость. Калуѣри се тимъ ванприроднимъ знаменъмъ пробуде, упале свеѣе у цркви и почну се молити богу. У то приспѣ разярена чета айдучка и развали врата. Прндводители чете те улазе у цркву, и читателя пролазе мрави одъ стра' шта ће сада быти. А ли пѣсникъ, као да се заклео, да насъ крозъ читавъ овай саставъ изъ грозе у милину, изъ стра' у веселѣ баца; представля намъ предводитель чете Янка и Радована стишане гласомъ црквеногъ пѣваня. Они се покаю, и виде, да ѡй е зао духъ предводіо.

Плакиды поѣе покайникомъ,

К'о да ноге клецнуше.

Десница се къ грудма сави,

Токе тихо звецнуше.

„Благослови, добрый отче!

Мы смо богу стрешили,

„У лютни и у гнѣву

Теб' смо пропасть спремили.“

„Некъ васъ господь благослови,

Одговори Плакиды благъ,

„Повайникъ е такавъ, децо,

И самое богу драгъ.

„То самъ хтео съ моіомъ претньомъ,

То е моя казнь сва,

„Да с' каете, да будете

Овомъ дому обрана.

„Што сте овда у беснилу,

Наше стадо спопали,

„Црква прашта, текъ кадъ нисте

Одъ нѣ сасвимъ одпали.

„Мало ли насъ врагъ насилный

У самоѡи напада,

„Веѣъ да ово свето место

И одъ свога пропада. и т. д.

(свршиће се)

ПОЛЕЗНЕ ОПОМЕНЕ.

Стенице су особитый редъ некогъ рода насѣкомы, коя се полукрилна зову. Оне имаю уста као нюшку, којомъ потребне за животь сокове изъ била и животиня сисаю. По тому и разликуемо стенице, као одъ била и животиня живеѣе, али најболѣ познаемо оне, кое намъ лѣти читаве ноѡи недаду спавати. Па ако ѡй и нема кодъ насъ, као, што но причаю, по Русіи, опетъ се ни мы неможемо съ њима много хвалити, ерѣ ко нѣ одъ насъ, ако не башъ у своіой куѡи, а оно у гостима или у путу, као

опаренъ ноѡу изъ постелѣ скакао, свѣћу палио, и кровавый ратъ противъ овогъ слабогъ но многобройногъ неприятели водіо. Ко то нѣ радіо, тай е на овомъ свѣту пола среѣанъ, ерѣ или незна за ове крвнике човечіегъ рода, или е тако великогъ духа и у спаваню, да се на ове ситнице и неосврѣе. И мы бы радо овимъ стеничнимъ филозофима слѣдовали, и мы бы радо съ овимъ малимъ бунтовницама у миру, — ако не башъ у єдној соби а тимъ манѣ у єдномъ кревету, живили: али намъ се неможе, па зато морамо се постарати, да съ њима што пре раскрстимо. Миръ съ њима заключити, нѣ могуѣе, ерѣ е много крви на обадвѣ стране веѣъ проливлено, миръ е противъ моде и противъ духа садашнѣгъ времена. Али тай ратъ морамо съ великомъ позорливости водити, ерѣ имамо съ многобройнимъ неприятелимъ борити се, съ неприятелимъ, кои се четири пута у години плоди, почемъ свака женка у Марту, Маю, Юлію и Септемвру найманѣ по 50 яя снесе, изъ којй се за неколико дана найвѣштїи стрѣлци излегу. Ова младеж е најсмѣлїя и најбезобразнїя, премда и стари воѡници знаду добро уедати, па онда хитро побѣѡи.

Найсигурнїе средство противъ ѡи е *чистоѡа* и опетъ єднако и свакады чистоѡа. Кои то неуме или неѣе да употреби, за тога е свака друга обрана узалудъ. Гдѣ јошъ стеница нема, треба се чувати да недоѡу, треба дакле чешѣе свуда заглядати, и чистити; иначе се закоте, човекъ незна одкуды. Обично значи кодъ насъ чистоѡа, єднако прати патосъ; а ормане, кревете, миндерлуке, ка-набета, прозоре, врата, све оставити, као што ѡй е майсторъ начиніо; одъ овакове чистоѡе стеница се небои. Гдѣ веѣъ стеница у куѡи има, ту треба сваке неделѣ баръ по єданпутъ све изъ себе изнети, протрести, исчибувати, провеяти, опаяти, намѣштай растурити и очистити, а оно, чему нешкоди, попарити и осмудити. Стеница неможе да поднесе свѣжъ воздухъ и свѣтлость, зато валя износити почешѣе све изъ себе на вѣтаръ и сунце. Гдѣ су се стенице и по зидовима запатиле, ту треба често кречити, двапутъ у години; па ако ѡй има и у дашчаномъ тавану и патосу, онда нема савршене помоѡи, но много помаже паренъ вруѡомъ водомъ, каденъ и мазанъ особитимъ средствима. Ова средста можемо разно употребити, премда она сама безъ држаня чистоѡе ништа не помажу. Мѣста и пукотине, гдѣ се стенице задржаваю, можемо мазати: растоплѣномъ стипсомъ, пиварскимъ квасцемъ, масломъ (бутеромъ), машѡу, лоємъ, зейтиномъ, рыбнѡомъ масти, кречомъ, бѣлимъ лукомъ, jakimъ цеѡомъ, туткаломъ, говеѡомъ жучи, витріоломъ, терпентиномъ, jakimъ винскимъ сирѣетомъ, зивтомъ (размуѣенимъ), сумпорномъ киселиномъ. Или треба скувати: јововогъ иверя или лишѡа, или дувана, или паприке, или кестеновогъ лишѡа, или пелина, па тимъ мѣста она помазати. Добро е собе и кадити: паприкомъ и сумпоромъ, па онда ѡй држати неколико сатїй затворене. На путу, гдѣ путникъ жели само єдну ноѡь мирно да преспава, добро е посути по постельи скоро узабратогъ лишѡа одъ зове, пасуля, баба, ора', пелина; или попрскати чаршавъ и кошулю сокомъ одъ лимуна или винскимъ сирѣетомъ. Најболѣ е средство противъ стеница, кадъ ѡй одвеѣъ много нема, и кадъ су се у пукотине позавлачили, парна машина американска, коя више одъ єдногъ ѡванцика нестает. Она се

у томе састон: една цезва съ добро ватаюћимъ заклоп-
цемъ, у кои е една цѣвъ уска и съ длана дугачка утвр-
ђена, крозь кою пара изъ цезве изилази; доле о цезви
виси такође одъ тенеће судићъ, у комъ има памука и
шпирта; кадъ вода ври, она истѣруе яку пару крозь цѣвъ,
кою човекъ може у све пукотине завући и тимъ све та-
мо стенице и яя поморити. Ово е врло сигурно средство.
Напослѣдку су измислили люди и ловке за стенице; узму
два три чамова дрвета, саставе ѿ тако, да свуда остане
шупљина и чналица, оваке справе метну по двѣ, три у
постелю, а стенице, почемъ се наеду, сакрию се по тимъ
згоднимъ шупљинама; сутраданъ се истресе дрво, и сте-
нице потуку, па се справе оне опетъ у постелю метну.

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Еракъ. Е, ово е паклена врућина; да ми е да одсѣ-
димъ ова три мѣсеца гдѣгодъ у ладу.

Петакъ. Учини само какво зло; па ће се полиција
одма постарати, да у *ладовину* дођешъ.

ОШТРОУМНОСТЬ ЖЕНСКА.

Мужъ некій, кои е по венчаню дознао, да е жена нѣ-
гова противъ свое волѣ за нѣга пошла, пазіо е на кора-
ке нѣне и писма. Она ово примѣти. После краткогъ вре-
мена, напише она у одсуству свогъ мужа писмо другари-
ци својой, кое остави да запечати и на пошту онда да
пошлѣ, кадъ мужъ кући дође; но кадъ мужъ у собу уђе,
она свећу упалѣну угаси, и писмо у орманъ сакриє; мужъ
то видећи, заште таки одъ нѣ, да му покаже, шта е пи-
сала, но она се дуго затезала, али најпосле, и то срдито,
преда му писмо, кое е овако гласило:

Любезна Милице!

„Я самъ се пре шесть неделя удала. Мою срећу и задовољство
неможешъ себи представити. Време старе любви и лудости,
кое самъ имала, горко оплакуемъ; чини ми се да рай
садъ текъ уживамъ; и любовный изразъ могъ старогъ просіюца
у пакао ми е преобраћенъ. Мой супругъ, кои ме люби,
сва е моя радость и утѣха, и данъ кадъ га невидимъ,
црнѣй ми е одъ црне ноћи. Имамъ етраву и стару свекрву,
као милу майку, јошъ кадъ помислимъ на маћію мою,
правога ѣвола, не можешъ представити, како ме мучи.
Често ми ова мисао са ужасомъ долази на память, и
кадъ бы могла одъ нѣ утећи, као да бы се наново родила;
незнамъ, како ми е можена умъ то доћи при садашней мојой срећи.
Мога е супруга една желя, добыти наслѣдника, а я желимъ,
да едномъ тай срећный данъ дође. Само рѣавъ некъ нема порода,
племе му се утло. Нека богъ испуни, што желимъ. —

твоя пріятельница

Н. Н.

По прочитаномъ овомъ писму задовољанъ мужъ, ка-
же жени, како е о нѣой рѣаво мислио, и како одсадъ ни-
комъ ништа веровати неће, и да она може убудуће сло-
бодно и безъ свакогъ трзавя писма писати и шилати.

Другарица пакъ знаюћи ключъ овогъ писма нѣ га
читала редомъ, но само редове неравногъ броя дакле 1.
3. 5. 7. 9. 11. 13. и 15. редъ, изъ којей се текъ види, шта е
управо писателница хтела да яви. — Кадъ читатель о-

вако прочитао буде ово писмо, као што е другарица чи-
тала, онда ће надамо се признати, да овако што само
плодъ женске оштроумности може быти. —

ДОМАЊИЙ ТЕАТОРЪ.

Учитель. (ѣаку на испыту) Што прескачешъ?

Ѣакъ. Купине су зелене и црвене — —

Учитель. Нѣ тако, него докъ су купине *зелене*, оне
су *црвене*, а кадъ узру онда су *црне*.

Бирташъ. Господинъ Пера нѣ платіо оны шесть
сатљика вина, вси ли га записао, Юване?

Послужитель. Ёсамъ ли га записао? Чини ми се — у-
право незнамъ — ёсамъ — као да нисамъ — —

Бирташъ. Шта е то, каква е то неуредность; я не-
ћу да се мои свакидашњи гости оштете; ако башъ си-
гурно незнашъ, вси ли или ниси, а оно болѣ запиши га
садъ одма, да знашъ на чему си!!

Послужитель. — Молимъ, господине, треба јошъ е-
данъ грошъ за вино —

Господинъ. То узми себи као бакшишъ (оде).

РАЧУНСКЕ ЗАГОНЕТКЕ.

IX. У двѣ кесе има свега 73 талира, и у едой има
16 талира више но у другой; — колико има у свакој?

X. Гастъ поручи своме зету; „купіо самъ едну ос-
мачку вина, пошлѣи буре, те узми половину.“ Зетъ не-
маюћи четворке понесе свою петачку, но ненађе ни у
гастовомъ подруму четворке, да бы могао половину изъ
осмачке у свою петачку оточити. Онъ узме едну гасто-
ву тройку и съ овомъ тройкомъ и своіомъ петачкомъ о-
точи себи управо четири акова; — како е то учиніо?

XI. Аврамъ и Благое продаду ортачки свое воће, а
кадъ да подѣле паре, остане Аврамъ Благою јошъ едну
пару дужанъ; — како ће се они за то намирити, кадъ
ситни новаца нису имали но крайцаре одъ 3, 6, 8, 10 и
20 пара?

XII. „Данасъ опетъ нисте сви ту“, рекне учитель своимъ
ученицима, „колико васъ нема, Милане?“ — „Нема едне
петине, господине, — а нѣ, Петаръ садъ дође; дакле
нема само едне шестине;“ — колико е свега ѣака у ту
школу ишло, и колико ѿ ѿ е одсуствовало?

МРВИЦЕ.

— Трговацъ е еданъ млога и различита писма на
познате му трговачке куће написао, па одма га затимъ
шлогъ удари, те умре. Книгководитель нѣговъ, кои е пи-
сма та на асталу господара свога, истина подписана, али
незапечаћена нашао, незнаюћи шта у той забуни болѣ
да учини, него сѣдне па на свакомъ писму јошъ ове рѣ-
чи напише: „П. П. Јошъ вамъ и то явити морамъ, да
самъ садъ башъ умрѣо.“

— Краль Хайнрихъ IV. запыта господичну едну, у
кою е врло залбюљнѣ быо; коимъ бы путемъ у спаваћу
собу нѣну доћи могао? „Крозь цркву, ваше величество“,
одговори му она.

Поета еданъ поднесе владателю едному, кои се умео насилнимъ путемъ на владу поставити, на похвалу нѣгову сачинѣне стихове свое. Но наскоро владатель овай падне, а онай се збаченый опеть на свое место поврати, те поета поднесе и овоме на похвалу сачинѣне стихове. Владатель почемъ стихове прійми и прочита, примѣти поети, да е онъ падшемъ оному владателю боль него нѣму стихове направіо, а поета му одговори: „Ваше величество, мы смо поете увекъ срефнїи у измишляваню, него у истины.“

ДОМАШНЕ НОВОСТИ.

— Постављени су: Секр. суда вар. Бѣогр. г. Д. Гавчић, за члена суда окр. смедер., а на нѣгово мѣсто за секр. г. Ђ. Барловацъ проток. и арх. попеч. просв.; чл. суда окр. пожар. г. М. Павловић за предсѣд. суда окр. подрин., на нѣгово мѣсто чл. с. валѣв. г. Ђ. Јовановић, а на овога мѣсто секр. с. окр. алексин. г. М. Остоић, а на нѣгово мѣсто I. пис. с. окр. бѣогр. г. У. Романовић, а на овога мѣсто г. П. Перуничѣић II. пис. истогъ суда; — далѣ, млађиј пис. суда окр. крагуев. г. В. Шаповић за II. пис. суда окр. бѣогр., а на нѣгово мѣсто г. М. Радуловић практ. суда окр. ужичкогъ.

— На Иванъ-данъ држано е торжество у оvd. лицею у присуству г. митрополита, многе госпoде, више грађана и своіо професора и ученика. Проф. г. Станиславовић изговоріо е слово, а изъ извѣстія ректора г. Лешинина увидели смо, да се ове године записало у лицею 63 ученика и то 37 правослова, и 26 слушателя природословны наука, да су у течаю пр. год. 6. школу оставили, и да садъ изъ треће године као изувивши остављаю лицей 17 правослова и 6 природослова. Ученици III. год. израђую по устроению задате научне теме написмено, кое професори оцѣнюю, и медаљама златнимъ и сребрнимъ или само похваломъ награђую; или пакъ као недостаточно израђене одбацую. У овой години одређене су двѣ сребрне медаљѣ, една Кости Алковићу, за саставъ о атмосфери, и една Милацу Прайзовићу, за саставъ о Раићу; Бѣремъ Гудовићъ буде за свой саставъ о Раићу явномъ похваломъ награкенъ. Задате теме за идущу годину есу, една правословна, т. е. о државини, притязаню и собственности; и една државослова, т. е. кое послѣдке финансиалне науке можемо корисно мы на нашу землю обратити и како. —

У Бѣограду 28. Јун. Данасъ е држано у читалишту торжество гимназіе у присуству Свѣтле Княгини съ фамиліомъ, аустрійскогъ фенерал-конзула Г. Радосављѣвића, многи званичнига и многобройны грађана тако, да е читалиште дубкомъ пуно было. Пошто су ученици одпоjali Царю небесный, професоръ латинскогъ езика г. Д. Балантскій држао е торжеству овомъ сходно слово; затимъ су ученици гимназіе говорили слова на разнимъ езицима; тако ученикъ VII. раз. Григоріе Новаковић на србскомъ; Ј. Сарић изъ VI. раз. на латинскомъ; Д. Павловић изъ V. р. на елино-грчкомъ; М. Николаевић изъ VII. р. на нѣмачкомъ; С. Ненадовић изъ VI. р. на французскомъ, и Милутић Гарашанић изъ III. р. на србскомъ езику. Многи су одлични ученици притомъ явно награђени и похвалѣни были; тако е кнѣигама и похвалителнимъ ли-

стовима награђено нѣи 82, а похвалѣно 28. Изъ исторійске записке, кою е у одсуству директора проф. математике г. В. Поповићъ читао, увидели смо, да се съ почеткомъ године уписало 399 учен., свршило е школску годину 337, у етаріе разреде прелазе 290, а у лицей деветорица.

За време ове свечаности свирали су ученици у музики ове комаде: увертиру (уводъ) изъ опере, „Агнесъ Сорелъ“, и изъ опере „Танкредъ“, къ тому „кадриль одъ србски пѣсама“ и „хонсполку“; ученици су тимъ показали, да су великїи наградавъ у овой красной вѣштини учили.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Изъ *Крипа* явля г. Пелисіе одъ 21. тек., да саюзници полако напредую, но да се ништа новогъ догодило ніе; коле-ра и болести су мало попустиле.

— Изъ *Триеста* являю, да се Црногорци опеть збогъ препирке око неки ливада на бой спремаю.

— Лордъ Рагланъ е умрѣо, а на нѣгово мѣсто постављенъ е ген. Симпсонъ, еданъ оаъ старіи генерала, кои се іошъ у Шпаньолској противъ старогъ Наполеона тукао. Фамилія л. Раглана отицао е лично самъ принцъ Албертъ, да іој одъ стране краљице сажалѣнъ изяви.

— Енгл. нов. *Крониклзъ* говоре о некой буні, коя се одчасти по цѣлой Русіи, одчасти у двору петербуршкомъ спрема; да су ово само измишльотине, разумъ се по себи.

— Париска полиція прекорнила е учредника новина „де деба“ збогъ едногъ чланка о принцу Алберту, и притомъ му е забранила, на нападани други новина у овомъ предмету одговарати и бранити се; садъ се развивае многе новинне француске и све енглеске на „де деба“, а онъ сиромъ несмѣ да се брани.

— *Обите нов.* являю, да краљица Викторія неће 3. Авг. као на данъ Наполеона, почемъ е онда и тако у Паризу велика гуnguла, него еданъ данъ доцнїе у Паризъ доћи.

— Садъ виђамо изъ руски новина, да су Енглезіи подъ заштитомъ парламентарске флаге на суво излазили и села палили, и да се, по казиваню самогъ поручика лађе „Косака“, парламентарска флага кодъ Хангеа у томъ састаяла, што е еданъ морнаръ на *штату бѣлу мараму* у руци држао!

— Више се новина у тому слаже, да су саюзници при юришу одъ 6. тек. више одъ 10.000 людїи изгубили.

— Свирѣпа и грозна убїйства саюзника и наслія на люде, жене и дѣцу као и упрешѣнѣи многогъ иманя у Керчу и по обалама Азовскогъ мора, кажу, немогу се описати; француске и енглеске новине поричу ово, и признаю само, да су Турци и Татари такова свирѣпства чинили а не войници западны сила.

Течай новаца: сребро 125 $\frac{1}{2}$ % дукати по 5 фор. 47 кр. ср. за банке.

Опеть молимо, да се писма тичућа се „Шуладинке“ на учредничество а не на учредника именовъ шалю.